

af 18de Novbr. 1863. Den ærede Minister vil dog vist ikke fragaa, at det var ham, der kom med Forslag til denne Forsatning. I de Dø, hvor med han foretog den her i Thinget, sagde han, at han haabede, at det skulde blive det, der skulde være hele vor konstitutionelle Udvikling. Dette vil den ærede Minister ikke negte, det er jo Noget, vi alle vide, og det var en Særdeleshed denne Udtalelse, som gjorde, at denne Grundlov her i Thinget fra forskellige Sider mødte meget stærkere Modstand, end den ellers vilde have mødt, fordi det heri ligefrem foretog en Erklæring om, at Kongeriget Rigsdag maatte forbindes derved i Fremtiden, saaledes at det var en Forsatning, der skulde være hele vor konstitutionelle Udvikling. Dette kan den ærede Minister ikke fragaa, at han stod i Spidsen for. Naar vi dernæst kommer til Junigrundloven af 1866, saa siger den ærede Minister, at han og hans Venner ikke kunde have en saadan Indflydelse paa Sagernes Gang, som jeg tillagde ham, men jeg tror dog, at det var ham og hans Venner, der havde og kunde have den. Han og hans Venner vare dengang meget stærke i Folkethinget og overveidende stærke i Landstinget, og var det ikke gaaet med Ministeriet Blushine, som det hed af Navn, men David, som det var af Gavn, at man havde støttet dette Ministerium for at gennemføre denne Forsatning, men tværtimod havde stillet sig paa en anden Maade, saa er det aldeles klart, at Ministeriet Blushine havde været fuldstændig magtesløst til at føre Noget som helst igennem. Det kan altsaa ikke negtes af den Maade, hvorpaa den ærede Kultusminister og hans Venner stillede sig, at det var dem, der afgjorde, i hvilken Retning Forsatningsforandringen af 1866 skulde foregaa. Naar den ærede Minister sluttede med, at saaledes som Grundloven af 1866 blev, havde jeg større Andel i den end han, saa glæder det mig, at denne Utring er fremkommen, fordi jeg glænte, da jeg før havde Ordet, at omtale denne Sag, som da var fremkommen fra en anden Side. Den ærede Minister veed meget vel, at paa en vis Maade er det rigtigt, at jeg havde mere Andel i denne Forsatnings Tilblivelse end han, og han veed paa den anden Side, at det, der havde Udseende til at blive Grundlov, naar jeg ikke havde indtaget den Stilling, som jeg gjorde, vilde være blevet langt fjærre fra Grundloven af 1849 end det, vi fik. Han veed meget vel, at jeg stillede mig saaledes for at redde Noget af det, der ellers efter min Opfattelse vilde være gaaet tabt. Jeg kan naturligvis ikke bevise det, men min Betragtning ligger klart for Verden, og det var den, at det var for ikke at faae Noget vedtaget, som laa fjærnere fra Grundloven af 1849 end det, vi fik, al jeg handlede saaledes. Jeg handlede den Gang saaledes, at de Mand, der ønskede at komme mere bort fra Grundloven af 1849, ikke vare tilfredse dermed;

og dette har jeg nu Dadel og Behædelse for fra den Side, som ellers pleier at staa sammen med mig, og fra andre Sider end denne har jeg mødt det Samme i høj Grad. Det er Noget, der aldrig bliver glemt fra den modsatte Side, at jeg tog Halvdelen af Seiren af deres Svænder, da de netop troede, at de havde den fat. Gode, jeg gjort Noget, som kjente de Herres Modstandere af mig, vilde jeg have faaet overordentlig stor Ros og Berømmelse, men de vare høist misfornøiede, og de have ikke glemt mig, at jeg var saa heldig ved en Forening med en anden Side at kunne gennemføre Noget, hvorved Afvigelsen fra Grundloven af 1849 blev mindre, end den ellers vilde være bleven. Paa denne Maade har jeg større Del i, hvad der blev Grundlov, end den ærede Minister har; han hørte til dem, som vilde have et langt større Tilbagefald fra Grundloven af 1849, end vi fik, og han var misfornøiet med, at vi ikke fik et større Tilbagefald end det, som blev det endelige Udfald af Grundloven af 1866.

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet: Jeg skal fatte mig overordentlig kort i denne Forhandling, som jo ligger temmelig fjærnt fra det Foreliggende. Hvorvidt det dæverende Ministerium handlede rigtigt eller uligtigt i at bygge videre paa den tilstedeværende Forordning af 26de Juli 1854, kan det ikke hjælpe at ville drøfte, der er saa meget, der maa tages Hensyn til, naar man vil se den i den Dom herom. Med Hensyn til Forsatningen af 18de November 1863 mener jeg, at der ikke er nogen dansk Mand, som ikke vilde ønske, at det kunde være bleven til Virkelighed, at den var kommen til at være vort Fremtidsliv i Forening med Slesvig. Det var ganske rigtig Ministeriets Anse, det var ikke sagt, at det skulde være absolut den samme, der kunde jo ske Forandringer i den — at den nye Ordning skulde blive Bæver for den konstitutionelle Forsatning for Danmark og Slesvig under Et. Dette var ganske rigtig Ministeriets Maal, og jeg tror, at den største Part af de Danske vilde have betragtet det som en Lykke, om det kunde være sket. Med Hensyn til det sidste Punkt forekommer det mig, at den ærede Rigsdagsmand har givet mig Ret i, hvad jeg udtalte, idet han selv sagde, at han havde større Andel end jeg i den nuværende Forsatnings Tilblivelse, som den er; vi tale jo nu om Forsatningen, som den blev, og ikke om, hvad den kunde være bleven til. Naturligvis er jeg ikke enig med ham i hans Utringer for Dvrigt, men dette vedrører ikke, hvad jeg sagde. Jeg har ikke talt om, hvad der ellers kunde være bleven; der var flere forskellige Muligheder, som sandelig heller ikke vare fjærne. Smidlevtid har jeg ingen Anledning til at tale om disse Muligheder, som ikke bleve til Virkeligheder, men Virkeligheden var Forsatningen, saaledes som